

מאורות שלום

מרכז תורני ללימוד פנימיות
התורה והחסידות
לאורו של האדמו"ר י-ם
מוהר"ר שלום ספרין זצוק"ל

עלון
חג

יום הכיפורים | י' תשרי התשס"ט | גיליון החג | שנה חמישית

מאורות החג

מצאנו במדרש: "שמע ישראל – רבנן אמרין בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקב"ה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". והוריד אותה לישראל. ולמה אין ישראל אומרים אותה בפרהסיה? אמר רבי יוסי: "למה הדבר דומה לאחד שגנב קוזמין (תכשיט) מתוך פלטיץ של מלך נתנה לה לאשתו ואמר לה את תתקשטי בה בפרהסיה אלא בתוך ביתך".

קבלת עול מלכות שמיים בפסוק "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", מהווה את אחד משיאי התפילה בה באה לידי ביטוי קבלת עול מלכות שמיים בעוצמה גדולה ביותר. וכך נפסק להלכה: "יקרא קריאת שמע בכונה באימה ביראה וברתת וזיע", "נוהגין לקרוא פסוק ראשון בקול רם לעורר הכונה".

והנה בזוהר נאמר שפסוק "שמע ישראל" הוא בחינת יחוד עילאה, ופסוק "ברוך שם" הוא יחוד תתאה. שהרי פסוק "שמע ישראל" מציין את דרגת ה"אחד" ופסוק "ברוך שם" מדבר על מדת "מלכותו", שזה מדבר על עצמותו של הקב"ה וזה עוסק בעולמו הנברא. ועל כן בכל ימות השנה נאמר פסוק "ברוך שם" בלחש. שכן אין זה מן הראוי שבני אדם יאמרו אותו בגלוי, וכפ המשל להדיט המתקטט בתכשיטי מלכות שלא הורגל בהם.

אך המדרש בסופו ממשיך ואומר: "אבל ביום הכיפורים שהן נקיים כמלאכי השרת הן אומרים אותו בפרהסיה..." שכן ביום זה אין אנו אוכלים ושותים, לובשים לבנים ונדמים למלאכי השרת- על כן מותרים אנו ללבוש בגלוי את תכשיטו של מלך את ההכרזה בשכמל"ו. כך גם מובנת ההלכה שבבית המקדש עונים על הברכות בנוסחה הזו בשכמל"ו- כי בבית המקדש בבחינת "מקום", כיום הכיפורים ב"זמן". ולכן האדם והמלאכים, "יחד כולם לך קדושה ישלשו" מתקשטים בתכשיטו של המלך בפרהסיה - "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד!".

אלא, שאמר האדמו"ר המהר"מ מקומרנא זיע"א, שמה שלמדנו [או"ח סימן תרט] מטמינין חמין בערב יום הכיפורים למוצאי יום הכיפורים, - "חמין" היא החמימות, ההתעוררות וההתלהבות שיש לכל יהודי בערב היום הקדוש, ואילו במוצאי החג הוא מצטנן כבראשונה, לא כך היא דרך ה', אלא ישמרו את ההתלהבות גם לאחר הימים הקדושים ולכל השנה, בה נאמרים המילים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בלחש, בסתר, יושב בסתר עליון, שגם אם נאמרים בלחש, בלב ובמחשבה צריכים לחוש כביום הכיפורים "עליון" כמו ביחוד העליון הנאמר בגילוי מלכות ה' בגילוי, ויחוד העליון של שמ"ע ישראל וכו', יהיה באחדות אחת עם בשכמל"ו. גמר חתימה טובה. - תהא שנת סימנא טבא בגו"ר אכ"ר.

נר ה' נשמת אדם
העלון יוצא לעילוי נשמת
חייילי צה"ל שמסרו נפשם על קידוש ה'
ולעילוי נשמת בכה אליאן בת אהרן ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

יוצא לאור ע"י בית המדרש אור שלום
קרית ארבע ת.ד. 88 מיקוד 90100
העורך: בן ישי עוזיהו

<http://www.ohrshalom.net>

Email - info@ohrshalom.net

מאורות פרי חיים מהאדמור רח"י זצוק"ל

מנהג ישראל תורה היא, כי בערב יוה"כ הגבאים מכל בתי הכנסת ובתי מדרשות מחלקים יי"ש ומיני מתיקה לכל אחד ואחד לאחר התפילה, בכל תפוצות הגולה. והטעם הפשוט הוא בפי כל – כי באם ח"ו נגזר לאחד להנות מהבריות בשנה הבאה, אז יהיה יוצא בזה בלקיחת היי"ש והמתיקה מהגבאים. ולדעתי, בס"ד, יש לומר דבר נפלא דברים בגו, הנה האכילה בערב יו"כ היא דאורייתא, וזה מבואר בדברי ה"נועם מגדים", זי"ע ככתוב "וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף", היינו כי האדם עושה עבירה ח"ו גזל או שאר עבירה אשר הכסף בא ממקום לא טהור, ואח"כ יביא את הכסף אל הקודש פנימה עושה צדקה בכסף הזה או שאר דבר טוב, אכול "לא תאכלהו", לא יהיה לו אכילה רוחניות מהמצווה הזאת, ושכר ממנה. "באש תשרף", רק יהיה לו עוד חלק גיהנם [עיי"ש]. וזה אמרו חז"ל "קשה גזל הנאכל שאפילו צדיקים גמורים נכשלים בו", כי מי יוכל לומר זכיתי את ליבי וכספו נקי מכל סייג עבירה וגזל? אבל צבור ורבים לא ימלט שלא יהיה אחד שכספו נקי מכל וכל גזל והזולת ומשום דנוד עבירה. וזה לפענ"ד בדרך נפלא, ערב יום הקדוש אשר האכילה מצוה דאורייתא – אם כן מי יוכל לומר כי כספו נקי מכל, שיוכל לעשות בהאכילה מצוה גדולה כזו להכניס אותה לקדושה, קשה גזל הנאכל, וזה מנהג ישראל תורה היא, שהצבור והגבאים נוהגים אכילה קטנה לכל אחד ואחד מבני הכנסת דווקא בערב יוה"כ, כי בצבור לא ימלט שלא יהיה לפחות אחד שכספו נקי מכל סיג. ואם כן, האכילה בא ממקור טהור, שיוכל להכניס חקדושה באכילה ושתייה בערב יום קדוש זה, אשר האכילה מצוה דאורייתא בא ממקום נקי וטהור.

מאורות הסיפור החסידי

נוהגים היו אצל ה"חזזה מלובלין, שבמוצאי יום הכיפורים נכנסו אליו כמה אנשים לשאול איך היתה ה"חתימה" שלהם, ולכמה מהם היה משיב. פעם נכנס אליו הצדיק רבי בונם - שברבות הימים היה הרבי מפשיסחא - לשאול על "חתימתו", והשיבו ה"חזזה": בשנה זו תפסיד את כל מעותיך.

וכן היה. באותה שנה היו כל בני ביתו, אשתו וצאצאיו, חולים גדולים, והוציא את כל רכושו, שעלה לאלף וחמש מאות רובל - סכום גדול בימים ההם - על רופאים ורפואות, ולא נשאר לו מאומה במה להתפרנס. ונסע לווארשא, אולי יזמין לו ד' איזה פרנסה, והתאכסן, כדרכו בימי עשרו, במלון נהדר. שהה שם כמה שבועות, אכל ושתה במלון, ובכיסו אין פרוטה. נצטער מאוד ר' בונם שלא יהיה חס ושלום חילול השם שתלמיד חכם כמותו שלא ישלם, ובכה מאוד במר נפשו. בתוך כך נכנס אליו משרת המלון לשאלו מה יסעוד היום, בשר אוז או מין אחר, ומשאלה זו בכה עוד יותר. כשפסק לבכות, בא אליו שליח מהגבירה המפורסמת תמר'ל בהצעה שיהיה קופאי בעסק הפרופינציה שלה, והיא תשלם לו משכורת שש רובלים לשבוע.

אמר ר' בונם: משמע מזה שכבר עזר לי השי"ת, ופתח לי בחזרה שערי הצלחה, ומכיון שכן הרי אני שוב ר' בונם כבתחילה, ובכן אינני רוצה להיות פקיד שבועי, אלא רוצה אני להיות שותף בעסק.

כששמעה הגבירה תשובת ר' בונם, חרה אפה על ה"העזתו", ולא שלחה אליו שוב דבר. אבל ר' בונם בגודל אמונתו ישב כבר בהשקט ובשלחה על התורה והעבודה, ובטח בהשי"ת שבדאי כבר עזר לו. אחר כמה ימים שלחה הגבירה להודיע לו כי היא מרוצה שיהיה לה שותף, ואף נתנה לו סכום כסף חשוב לשלם את כל חובותיו. ובאותה שנה הרויחו בהעסק סכום גדול. נסע ר' בונם בחזרה להרבי מלובלין, ומיד בפתחו את הפתח, אמר לו ה"חזזה": אמנם אמת הדבר שכן היה נגזר עליך כאשר אמרתי, אבל על בכיות ודמעות לא דברנו.

ב"ספר חסידים" כתב: יש אדם שאינו זכאי שיקבל הקב"ה את תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ששופך, ודמעות עיניו, אף על פי שאין לו זכות ומעשים טובים, מקבל הקב"ה ועושה חפצו. [סיפורי חסידים]

מאורות הדרש לחג

אם לא עכשיו אימתי - בשולחן ערוך כתב שביום כיפור קוראים ג' בפרשת עריות וכו' והשלישי מפטיר ביונה. וכתב על זה המשנה ברורה בשם האחרונים (סי"ק ז'): משום שנפשו של אדם מחמדתו, ואם יש אחד שנטמא יחזור בתשובה. ומפטיר ביונה, שמדבר מהתשובה. ועוד שאין יכולין לברוח מהשי"ת. ומסביר ב"שער הציור" (או"ק ו) את כוונת האחרונים: כי האדם חושב כמה פעמים להתיימשש שאינו יכול לתקן את עצמו בשום אופן, ועל כן יתנהג תמיד באותו אופן, ואם יגזור עליו הקב"ה למות, ימות. אבל טעות היא בידם, משום שבסופו של דבר הרי כל מה שהקב"ה רוצה ממנו יוכרח הוא לתקן, ויבוא עוד פעם ופעמיים לעולם הזה, ובעל כרחו יאלץ לתקן את מה שעיוות, ואם כן, למה לו כל העמל, למות ולסבול חיבוט הקבר ושאר צרות, ולחזור עוד הפעם. וראיה מיונה הנביא שהקב"ה ביקש ממנו ללכת לנינוה ולהינבא עליה, והוא מיאן בזה, וברח למקום שלא תשרה עליו שכינה עוד להינבא, כידוע, וראינו שטבע בים ודג בלעו, והיה שם במעי הדג כמה ימים, וכפי הנראה לא היתה כבר אפשרות שיתקיימו דברי השי"ת. אבל ראינו שבסופו של דבר, נתקיים רצונו של השי"ת והלך והשמיע את נבואתו. [חפץ חיים על ימים נוראים]

מאורות אוצר הברכה

"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי, ר"ל איתא [יומא כ] אמר רמי בר חמא השט"ן בגימט' חלת מאה ושיתין וטרבע הוי. תלת מאה ושיתין וארבע יומי אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכפורי לית ליה רשותא לאסטוני [עד כאן]. נמצא שבכל הימים של כל השנה יש לשטן איזה אחיזה אבל ביום הכיפורים אין לו שום אחיזה וכולו הוא דקדושה. לזה אמר הכתוב הקדוש "ויאמר יעקב מכרה לי" כל הימים של כל השנה "כיום" של יום הכיפורים, שאין לך שום אחיזה, וזהו, את בכרתך לי", כי עבודה הוא בבכורים, על זה השיב עשו ליעקב, "ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות", כי כשיזכור ישראל הקדושים שיהיה בקרוב הגאווה שלימה, אז יהיה "בלע המות לנצח", וכל הקליפות והחיצונים יכרתו וימותו כנודע, לזה אמר עשו "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי הבכרה". [בן בית]

מאורות ההלכה - מהלכות החג

עניני התשובה ביום הכיפורים

כתב ה"חיי אדם" שאף שחייב אדם לשוב בתשובה כל יום, בערב יום כיפור החיוב הוא יותר, ולקיים הפסוק "ולפני ה' תטהרו", והטעם כיון שבראש השנה הקב"ה לא דן בעצמו אלא בית דין של מעלה דנים, אבל ביום כיפור, הקב"ה יושב בעצמו ודן את בראיו, ועיקר מצות התשובה היא ביום כיפור.

ב"משנת רבי אהרן" כתב שמי שלא מתעורר לשוב בתשובה ביום כיפור גם תפלתו מעוכבת ח"ו ונחשב כאילו ישן כל היום ולא התפלל ולכן כל היום כיפור חייב לחשוב לעצמו קבלות היאך לשומרם כל השנה.

כתב הגר"י סלנטר שאין לנו דבר טוב יותר מיום כיפור, ויום כיפור מכפר עם התשובה היינו עזיבת החטא וגם מעט תשובה טוב מאוד וכל בחינה קטנה שאדם יכין עצמו ליום הכיפורים אין ערוך לה להצלח נפשו ואין לנו רווח גדול מזה.

וצריך להכיר את גודל מעלות היום ולנצל כל רגע ולא לאבד אף רגע אחד מיום הקדוש. והגאון רבי אצילה בלזר כשראה ביום כיפור אדם שמביט בשעון, אמר: איך אדם יכול לחשוב כמה זמן יש עד צאת הכוכבים כשיחיו תלויים מנגד.

ב"אור יחזקאל" כתב שכאשר אדם שמח ביום כיפור ושואף למחילת עוונות, זו תחילת הדרך לזכות לתשובה, כי התשובה היא מתנה מהקב"ה ומתנה לא מקבלים בעל כרחו, ולכן אם אדם שמח זה מראה על רצונו לזכות לתשובה.

כתב ה"משנה ברורה" (הלכות י"ב) וזה לשונו: יזדרז מאוד בתפילת נעילה כי תכלית כל עשרת ימי תשובה הוא יום הכיפורים, ותכלית יום הכיפורים הוא תפילת נעילה, שהכל הולך אחר החיתום, ואם לא עכשיו אימתי, ולכן אף אם חלש הוא מחמת התענית בכל זאת יאזור כגבר חלציו להתפלל במחשבה זכה וברורה לקבל על עצמו גדרי התשובה באמת, והבא ליטרה מסייעין אותו ויחתם בספר חיים טובים.

מאורות חז"ל

ויאמר ה' סלחתי כדברך [מתפילת יום הכיפורים]

מעשה ברבי לוי יצחק מברדיטשוב, שנשתהה לבוא לבית הכנסת לסליחות. המתין לו הציבור כל אשמורת הלילה. כשבא, כבר האיר היום והגיע זמן תפלה של שחרית.

ירד רבי לוי יצחק לפני התיבה ואמר: רבון העולמים, אני בשר ודם, ילוד אשה, ישיש ותשוש ואין כוחי לקום באשמורת הלילה ולומר כל הסליחות כולן. אבל אתה חי וקיים, גיבור ואמיץ כוח, זקנה אין בך, שינה אין לפניך וסליחותיך אף הן אריכות אין בהם, שהות אין בהם. תחילתם וסופן מילה אחת: סלחתי. אמור אתה סליחות למעני ותענה ותאמר סלחתי.

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנם לפני ה' וימותו [קריאה בשחרית יו"כ].

וקשה מדוע הוצרך לפרש כאן "בקרבנם לפני ה'" וכי לא יודעים אנו בגלל מה היתה מיתת בני אהרן. ונראה לתרץ, דמובא במדרש "שהיו משה ואהרן מהלכין תחלה, נדב ואביהוא מהלכין אחריהם, וכל ישראל אחריהם, והיו אומרים מתי ימותו שני זקנים ואנו נוהגים בשררה על הציבור תחתיהם."

וזוהו פירוש הפסוק "בקרבנם לפני ה'", דהיינו שנתאוו להיות ראשים, לפני ה' - דהיינו קודם שגזר ה'. ועל זה התחייבו מיתה. מחשבות אברהם

כי אתה סלחן לישראל [מתוך התפילה]

בהיות הצדיק מרוז'ין פעם באודיסה, על פי פקודת הרופאים, לרחוץ בים, נודע לו ששם דר נכד אחד של הגאון ר' יעקב עמדין, ושמו מאיר, והוא נתפקר ויצא לתרבות רעה, וחי חיי צער ודוחק חמרי. הזמינו הצדיק, והציע לו שיבא אליו לרוז'ין וכל הצרכותיו עליו. נתרצה מאיר, ונסע עם הצדיק לרוז'ין, והצדיק נתן לו את כל צרכיו כהבטחתו, וגם החזירו בתשובה.

פעם ראהו הצדיק והנהו עצוב מאוד. שאל אותו הצדיק על מה הוא נעצב. "אם על חטאיך - הוסיף לומר לו - הרי תשובה מועילה." ענהו מאיר: חטאתי כל כך הרבה, וחזרתי וחטאתי גם לאחר שעשיתי תשובה, עד שאינני יודע אם אתקבל עוד בתשובה, ואיך לא אתעצב?

אמר לו הצדיק: אומרים עליך שאתה היית "עילוי" ולמדן גדול, על כן אשיב לך כדרך הלומדים. בתפלת יום הכיפורים אנו אומרים: "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון". וצריך להבין מדוע אנו אומרים "סלחן ומחלן, ולא סוּחַל ומוֹלַח? אלא שהגמרא דורשת את הכתוב "רובץ תחת משאו עזוב תעזוב עמו": רובץ ולא רבצן (בבא מציעא לג.), ומפרש רש"י: רבצן - הרגיל בכך. מכאן רואים שהוספת נו"ן בסוף התיבה מורה על רציפות הפעולה. אף כאן כך: סלחן ומחלן היינו שאף אם האדם חוטא ועושה תשובה וחוזר וחוטא, וכך הרבה פעמים, הקב"ה בכל זאת סולח ומוחל לו בכל פעם. [סיפורי חסידים]

המידה אמת

"מקריאת יום הכיפורים"

א. איזה פסוק בקריאת יום כיפור לא נאמר במקומו?

ב. מה נלמד מהפסוק "יעש כאשר צוה ה'?"

גמר חתימה טובה